

การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1*

DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL CHARACTERISTICS INDICATORS
OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE IN THE UPPER NORTHEAST 1

กรรณิกา เพชรฉกรรจ์¹ และ กฤตภูมิ ชมภูววิเศษ²

Kannika Petchagun¹ and Krits Chompuwiset²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²Udon Thani Rajabhat University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: 66120605124@udru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา และ2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 460 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.70 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง

ผลการวิจัย พบว่า 1) การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1.1) องค์ประกอบคุณธรรมและจริยธรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 1.2) องค์ประกอบภาวะผู้นำ มี 3 ตัวบ่งชี้ 1.3) องค์ประกอบความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ 1.4) องค์ประกอบความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ มี 3 ตัวบ่งชี้ 1.5) องค์ประกอบการพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) โมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

* Received 4 April 2025; Revised 10 April 2025; Accepted 20 April 2025

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวบ่งชี้, คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the components and indicators of professional characteristics of school administrators and 2) to examine the congruence of the measurement model of professional characteristics of school administrators with empirical data. The sample consisted of 460 teachers under the Office of Primary Education Service Area in the Upper Northeastern Region 1 for the academic year 2024, obtained through multi-stage random sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire comprising 45 items with IOC values ranging from 0.60-1.00, discrimination power between 0.33-0.70, and overall reliability of 0.92. Statistics used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and second-order confirmatory factor analysis

The research findings revealed that: 1) The study of components and indicators of professional characteristics of school administrators consisted of 5 components and 15 indicators, namely: 1.1) morality and ethics component with 3 indicators, 1.2) leadership component with 3 indicators, 1.3) educational innovation and technology leadership component with 3 indicators, 1.4) networking and collaboration capability component with 3 indicators, and 1.5) continuous self and professional development component with 3 indicators. 2) The measurement model of professional characteristics of school administrators under the Office of Primary Education Service Area in the Upper Northeastern Region 1 was congruent with empirical data

Keywords: Development of Indicators, Professional Administrator Characteristics, School Administrators

บทนำ

การศึกษาจึงมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชนให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายสำคัญที่ได้วางรากฐานการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยอย่างครอบคลุม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ

และประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา โดยใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นหลักแต่ละเขตแบ่งเป็นเครือข่ายการจัดการศึกษา โดยมีสถานศึกษาเป็นหน่วยปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545: 24-26) ในแต่ละสถานศึกษาผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการบริหารและจัดการศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษา

ในบริบทของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดอุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ เลย และหนองบัวลำภู นั้น มีความท้าทายเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 15-17) ใต้ระบุว่า พื้นที่นี้ มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่นี้ให้มีความเป็นมืออาชีพจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นมืออาชีพจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ (ธีระ เจริญ, 2550) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการที่เป็นเลิศ สามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีและหลักการบริหารการศึกษาสมัยใหม่ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารมืออาชีพยังต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และภาวะผู้นำที่เหมาะสม สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความเป็นมืออาชีพนั้น จำเป็นต้องมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินและพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหาร ฮาลลิงเจอร์ และ เฮค (Hallinger & Heck, 2010: 97-98) แม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพอย่างต่อเนื่อง แต่ยังขาดการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่มีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ในบริบทเฉพาะของพื้นที่ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วยังส่งผลให้คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพมีความซับซ้อนและหลากหลายมิติมากขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่สามารถสะท้อนคุณลักษณะเหล่านี้ได้อย่างครอบคลุมและเป็นระบบ

ด้วยเหตุผลที่กล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาที่จะพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 โดยเล็งเห็นถึงประโยชน์สูงสุด จึงได้ออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อีกทั้งมีการใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ทำให้ได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง เชื่อถือได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนา

ตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ได้เป็นรูปธรรม ตรงตามความต้องการ และความเป็นจริงของผู้บริหารสถานศึกษา ท้ายสุดผลจากการดำเนินการวิจัยนี้จะเป็น ประโยชน์ในการที่จะสามารถนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนการบริหาร สถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและส่งผลดีแก่ประเทศชาติต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 กับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ที่พัฒนาขึ้นมีความ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมีขั้นตอนใน การดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 16,563 คน (กลุ่มนโยบาย และแผน, 2567)

- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง 460 คน ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลาย ขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้

3.1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยทำการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.2 สร้างกรอบแนวคิดที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.3 นำข้อมูลที่ได้เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่า CVI มีค่าเท่ากับ 1.00 ถือว่าใช้ได้ เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาข้อมูลให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.1.4 นำแบบยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมีอาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากกรอบแนวคิดการวิจัยมาร่างแบบสอบถามที่แก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าตัวบ่งชี้เหล่านั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่จะวัด

3.2.2 ในการนำข้อมูลไปหาความสอดคล้องนั้น ผู้วิจัยสร้างข้อคำถาม และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญโดยคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างรวมจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.33-0.70 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92

3.2.4 นำผลการวิเคราะห์มาประกอบการพิจารณา เพื่อจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือราชการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนขอความอนุเคราะห์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากโรงเรียนที่มีครูเป็นกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงแนวทางขอความร่วมมือจากครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยส่งข้อมูลในรูปแบบออนไลน์ (Google form) และทางไปรษณีย์พร้อมแนบซองเปล่าติดดวงตราไปรษณียากรเพื่อส่งคืนผู้วิจัย จำนวน 460 ฉบับ และได้กลับคืนมาร้อยละ 100.00

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อหาค่าสถิติ ดังต่อไปนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างเป็นการวิเคราะห์ เพื่อทราบลักษณะภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและวุฒิการศึกษาสูงสุด โดยใช้ความถี่ ร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด

5.3 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน Pearson Product Moment Correlation (r) เป็นการพิจารณาว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และมีความสัมพันธ์กันในระดับใดพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

5.4 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัย ที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งแรกยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้วิจัยต้องปรับโมเดลเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) คุณธรรมและจริยธรรม 1.2) ภาวะผู้นำ 1.3) ความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1.4) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ 1.5) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และตัวบ่งชี้ทั้งหมด 15 ตัวบ่งชี้

2. โมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์

องค์ประกอบ	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ (b)	ค่าน้ำหนัก องค์ประกอบ มาตรฐาน (β)	SE	Z	R ²
1. คุณธรรมจริยธรรม (MOR)	1.000	0.814	0.031	25.975	0.662
2. ภาวะผู้นำ (LEA)	0.710	0.994	0.055	18.071	0.988
3. ความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา (LIT)	1.021	0.913	0.038	24.270	0.833
4. ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ (ANC)	0.611	0.999	0.062	16.089	0.998
5. การพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD)	0.697	0.997	0.051	19.585	0.995

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง โมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานขององค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.814-0.999 เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากไปหาน้อย คือ 1) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ (ANC) 2) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง (CPD) 3) ภาวะผู้นำ (LEA) 4) ความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยี (LIT) และ 5) คุณธรรมและจริยธรรม (MOR)

อภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) คุณธรรมและจริยธรรม 1.2) ภาวะผู้นำ 1.3) ความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 1.4) ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ 1.5) การพัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และตัวบ่งชี้ทั้งหมด 15 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับ เซนนิ่งเกอร์ (Sheninger, 2023: 42-58) ได้นำเสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเน้นว่าผู้บริหารมืออาชีพต้อง

มีคุณลักษณะครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยต้องมีคุณธรรมจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และการบริหารจัดการข้อมูล ต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถสร้างวัฒนธรรมการใช้เทคโนโลยี อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ต้องมีความเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีที่สามารถใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลในการสร้างนวัตกรรมและการเรียนรู้ที่มีความหมาย ต้องสามารถสร้างเครือข่าย ความร่วมมือผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในและนอกสถานศึกษา และต้องมีการพัฒนาตนเองและ วิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและบริบททางการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยรัตนา ดวงแก้ว (2564: 24-30) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา มืออาชีพ และพบว่าผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่ครอบคลุมทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยเน้น ว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นหัวใจสำคัญที่จะสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาจากผู้ร่วมงานและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาวะผู้นำต้องมีความหลากหลายและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ทั้งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำทางวิชาการ และภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารต้อง มีความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการเรียนการสอน ต้องสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และต้องมีการ พัฒนาตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่องผ่านการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับเพื่อนร่วมวิชาชีพ

2. การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นทดสอบความ สอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ 15 ตัวบ่งชี้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เกิน 0.30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า เป็นตัวบ่งชี้สามารถวัด องค์ประกอบได้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ สารรัตน์ และพรณี ผลประเสริฐ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพสำหรับสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์ เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพสำหรับสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 650 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์ พบว่า สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพสำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ หลักที่สำคัญ เรียงลำดับตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบได้ดังนี้ องค์ประกอบด้านการบริหารการ เปลี่ยนแปลง มีน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเท่ากับ 0.95 รองลงมาคือ สมรรถนะด้านเทคโนโลยี และดิจิทัล มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.92 สมรรถนะด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์ มีน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 0.90 สมรรถนะด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ

0.89 และสมรรถนะด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ มีน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.87 ตามลำดับ โดยสรุป โมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพ สำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 18 องค์ประกอบย่อย และ 85 ตัวบ่งชี้ ซึ่งทั้งหมดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ และ 15 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบ คุณธรรมและจริยธรรม มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) องค์ประกอบภาวะผู้นำ มี 3 ตัวบ่งชี้ 3) องค์ประกอบ ความเป็นผู้นำทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ 4) องค์ประกอบ ความสามารถในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ มี 3 ตัวบ่งชี้ 5) องค์ประกอบการพัฒนา ตนเองและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ และโมเดลการวัดคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งอาจได้กล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การมีตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนจะ นำไปสู่การพัฒนาผู้บริหารที่มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การ พัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการนำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารงานการศึกษา การพัฒนา คุณภาพการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำตัวบ่งชี้คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนบน 1 อันเป็นผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการกำหนดคุณลักษณะ ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลที่ได้จากการ วิจัยไปเป็นแนวทางในพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการกำกับติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการพัฒนาต่อไป
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดให้นำคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ
3. งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตามปีที่ทำการวิจัย ในการนำไปใช้ควร คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของบริบท สภาพแวดล้อม และปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรต่อยอดการวิจัยในครั้งนี้โดยทำการศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่นได้ และควรมีการศึกษาและสังเคราะห์องค์ประกอบอื่นขึ้นให้เหมาะสมกับบริบท ยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
2. สามารถนำไปศึกษาต่อเพื่อการทำวิจัยในระดับต่อไปได้ เช่น การสร้างแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (Structural Equation Modeling หรือ SEM) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแบบตัวแปรแฝงหลายชั้น (Higher Order CFA Model) เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ขั้วฟ้า.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 19(1), 20-35.
- วิโรจน์ สารรัตนะ และ พรรณี ผลประเสริฐ. (2564). การพัฒนาตัวบ่งชี้สมรรถนะผู้บริหารมืออาชีพสำหรับสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 44(1), 143-162.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- Hallinger, P., & Heck, R. H. (2010). Collaborative leadership and school improvement: Understanding the impact on school capacity and student learning. *School Leadership and Management*, 30(2), 95-110.
- Sheninger, E. (2023). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. 3rd ed. Corwin Press.